

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående översyn av bestämmelserna i lagen om rätt till jakt m. m.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 76, av herr *Johanson* i Norrköping m. fl. har anhållits, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av bestämmelserna i lagen om rätt till jakt av den 3 juni 1938 och jaktstadgan av den 3 juni 1938 samt att Kungl. Maj:t därvid beaktar de anmärkningar mot nu gällande bestämmelser, som i motionen blivit framställda, ävensom att vid utarbetandet av förslaget till nya bestämmelser representanter icke endast för Svenska jägareförbundet utan även för Jägarnas riksförbund och för böndernas och lant- och skogsarbetarnas ekonomiska och fackliga organisationer måtte lämnas tillfälle till medverkan.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för nämnda yrkanden hänvisas till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande över motionen av domänstyrelsen, som tillika överlämnat yttranden av Svenska jägareförbundet och Jägarnas riksförbund ävensom en skrift i ämnet av Mo och Domsjö Aktiebolag, vars innehav av skogsmark blivit berört i motionen.

Domänstyrelsen som i allt väsentligt instämt i vad Svenska jägareförbundet anført i ärendet har ansett, att skäl för översyn av gällande jaktlag och jaktstadga för närvarande ej föreligga och följaktligen avstyrkt bifall till motionen. I övrigt har domänstyrelsen anført, att den ansåge angeläget att de jakt- och viltvårdande organen bereddes möjlighet att ostörda få fortsätta sitt arbete till viltbeståndets förkovran och jaktens höjande efter de linjer, som vore angivna i de nu gällande jaktförfattningarna.

Även *Svenska jägareförbundet* har avstyrkt bifall till motionen och anført följande:

Motionärerna uttala i början av sin motion, bland annat, att den nu gällande jaktlagen och jaktstadgan redan vid sin tillkomst rönste hård kritik av ideellt intresserade jakt- och viltvårdare ävensom att de nu gällande författningarna ur såväl jaktsynpunkt som viltvårdssynpunkt vore otillfredsställande.

Med anledning härav får förbundet uttala, att tillkomsten av 1938 års jaktlag och jaktstadga innebar ett betydande framsteg med avseende på

jakt- och viltvård inom riket och att det mot dessa författningar i stort sett ej synes kunna framföras några mera allvarliga anmärkningar. I varje fall torde den tid, som förflutit sedan de nu gällande jaktförfattningars tillkomst, vara alltför kort för ett bestämt omdöme i fråga om nödvändigheten av mera ingripande ändringar av desamma. Det ligger i sakens natur att de första åren efter antagandet av en lag av så genomgripande natur som den nu gällande jaktlagen till stor del måste upptagas av organisationsarbete. Det erfordras viss tid innan jaktvårdsinstitutet, som var något helt nytt, tränger in i den allmänna uppfattningen. Det har dock gått fortare än man kunnat vänta. För närvarande äro mer än 500 jaktvårdsområden fastställda och åtskilliga 100-tals äro under bildning. Någon på mera ingående erfarenhet grundad uppfattning om den nytta jaktvårdsområdesbildningen för med sig kan man dock svårigen ännu äga, men det förspörjes att delägarna i allmänhet äro tillfredsställda och att de hysa goda förhoppningar om framtiden. Beträffande flera av de först bildade jaktvårdsområdena gör man ock gällande att det redan förmärkes, att villebrådsstammarna stärkts. Ett bedömande av förevarande fråga ger vid handen, att de resultat som redan nåtts måste — särskilt med hänsyn till krigsårens särskilda förhållanden — vara snarare mycket tillfredsställande än motsatsen.

Motionärerna omnämna den vid 1945 års riksdag väckta motionen II: 181, vari yrkats, bland annat, att 2 § i lagen om rätt till jakt skulle utgå och att jakträtten skulle skiljas från jordäganderätten. I den nu förevarande motionen framhålles, att detta yrkande i viss mån blivit missförstått i det att motionärerna ej avsett att en mindre jordägare skulle mista sin jakträtt. Nu synas emellertid motionärerna åsyfta en begränsning av jakträtten å de större markerna till förmån för andra.

Under de åtta år de nu gällande jaktförfattningarna ägt tillämpning har förbundet genom sina länsjaktvårdsföreningar sökt att, i den utsträckning detta varit möjligt, öka allmänhetens intresse för en förbättrad jaktvård och en mer human jakt. Förbundet anser att den stora anslutningen av nya medlemmar till förbundet och det betydande antalet nybildade jaktvårdsammanslutningar tyda på en ökad förståelse för viltvårdens krav. De jaktvårdsområden, som bildats jämlikt bestämmelserna i 10 § jaktlagen, synas giva stöd för den allmänna befästade uppfattningen hos de mindre markägarna, att rationell jaktvård ej kan bedrivas å marker av mindre omfattning. Även domänverket och större bolag, allmänningsstyrelser och förvaltningar av ecklesiastiska skogar, m. fl. ha visat intresse för bildandet av jaktvårdsområden genom anslutning till sådana av betydande arealer, varigenom skapats jaktvårdsområden, varå tidigare jakträttslösa jägare i stor utsträckning beretts möjlighet att mot erläggande av ett mindre belopp förvärva rätt till jakt. Många exempel kunna anföras på jaktvårdsområden, som tillkommit just i avsikt att bereda möjlighet till jakt för jägare, som tidigare ej haft tillgång till jaktmarker. Jaktvårdsområdena äro således ett medel i det syfte motionärerna avse och det synes förbundet som om utvecklingen leder mot en upporganisering av jaktmarkerna, vilken torde resultera i såväl förbättrade viltvårdsförhållanden som ökade jaktmöjligheter för allmänheten.

Motionärerna uttala, att grundorsakerna till den florerande tjuvjakten hade sin egentliga förklaring i de höga jaktarrendena.

Förbundet får framhålla, att tjuvjakt huvudsakligen förekommer på sådana marker, varest det på grund av jaktvård finnes god tillgång på vilt. Tjuvjägare hålla sig i allmänhet i utkanterna av jaktvårdade områden, däri vid lämpliga tillfällen ingrepp göras. Även om en sådan person erhåller jakträtt å visst område, komma samma förhållanden att fortsätta, om den angränsande marken hyser bättre villebrådsbestånd än den, varå vederbö-

rande äger rätt att bedriva jakt. Att de tidigare låga jaktarrendena på senare tid stigit, sammanhänger främst med ökad brist på jaktmarker kring snabbväxande och tätbefolkade samhällen, men även med det sjunkande penningvärdet. Så länge man betraktar jakten såsom en binäring till jordbruket, får väl denna företeelse icke ses enbart med oblida ögon, då ju en högre avkastning av jordbruket i allmänhet anses önskvärd.

Frågan om jaktadministrationens förläggande till länsstyrelserna har tidigare varit på tal men ej föranlett åtgärd. Förbundet kan ej finna något företräde vara förenat med en sådan anordning, som i första hand förutsätter att länsstyrelserna skulle äga tillgång till jaktligt sakkunniga tjänstemän, vilket för närvarande, med undantag för ett fåtal län, ej torde vara fallet.

Vad motionärerna anfört i fråga om bestämmelserna i jaktstadgan synes ej böra föranleda annat uttalande, än att dessa bestämmelser, i den mån de anses mindre lämpliga, kunna ändras av Kungl. Maj:t utan beslut av riksdagen. Motionärernas uttalande om det anmärkningsvärda i att älgkalv får skjutas vid licensjakt synes vara beroende av en missuppfattning av nu gällande bestämmelser, vilka ej medgiva sådan rätt.

Förbundet får slutligen framhålla att en förutsättning för en god utveckling av jaktvårdsintresset i riket är att de personer och sammanslutningar, som verka i sådant syfte, givas möjlighet att utan störningar av allt för ofta återkommande lagändringar skaffa sig en fördjupad erfarenhet beträffande verkningarna av de nu gällande författningarna, vilka hittills enligt förbundets mening, visat sig i stort sett ändamålsenliga.

Jägarnas riksförbund har på det livligaste tillstyrkt en sådan utredning som föreslås i motionen. Som stöd för sin sålunda uttalade uppfattning har riksförbundet anfört följande:

Riksförbundet har intet att erinra mot motionen om översyn av jaktstadgan och lagen om rätt till jakt utan instämmer helt i motionärernas förslag om utredning, då det finnes alla skäl antaga att en sådan utredning endast kan bli till båtнад för ett framgångsrikt jakt- och viltvårdsarbete i vårt land.

Riksförbundet anser nu tiden vara mogen för en allsidig och genomgripande översyn av jaktlag och jaktstadga, emedan icke alla jakt- och viltvårdsproblemen löstes eller kunde lösas i 1938 års lag. Nu ha även på dessa senare år vissa rön och erfarenheter vunnits, som kunna vara till nytta och gagn härvidlag. Ävenså ha tidsläget och det nya och modernare samhället gjort, att en hel del andra och nya problem inom viltvården och jakten yppat sig som nu fordra sin lösning. Förbundet anser, att de ideella aspekterna därvidlag böra noga beaktas och att viltvården bör bli den väsentligaste delen i hela jaktfrågekomplexet.

Då det inom jakten och viltvården finnes många synpunkter och invecklade detaljer, vilka icke här i korthet gå att närmare utveckla och klarlägga och som även äro av lokal karaktär, anser riksförbundet, att en utredning i enlighet med vad i motionen anförts måtte få sig dessa frågor förelagda.

Likaså anser förbundet, att motionärernas förslag rörande sammansättningen av en eventuell kommande utredning bör beaktas för att därigenom största stöd och förståelse må vinnas från de breda folklagren i stad och på landsbygd.

Emedan viltvården och jakten är ett riksintresse, som icke bör underskattas, är det av allra största vikt att de jaktliga förhållandena regleras på ett för alla parter samhällsnyttigt och ur vilt- och djurskyddssynpunkt lämpligt sätt.

Mo och Domsjö Aktiebolag har anfört i huvudsak följande:

Mo och Domsjö aktiebolag har från Västernorrlands läns jaktvårdsförening erhållit begäran om yttrande över — — — (förevarande) — — — motion. Enär bolagets markinnehav är förlagt till såväl Västernorrlands som Västerbottens län och bolaget även nämnts i motionen, lämna vi vårt yttrande direkt till Svenska jägareförbundet.

Bolagets totala skogsmarksareal — cirka 500 000 hektar — är belägen i Västernorrlands och Västerbottens län och utgör cirka $6\frac{1}{2}$ % av sagda läns sammanlagda fastmarksareal. Skogsmarken är fördelad på över 1 000 från varandra helt skilda skiften och spridda inom ett område av vårt land, som är större än hela Götaland. Ett stort antal av skiftena äro till ytvidd och form så beskaffade, att jakt med drivande hund å dem icke kan bedrivas utan att träda angränsande markägares rättigheter för när.

Efter vad det vill synas syfta motionärerna främst att tillgodose industri- och lantarbetarbefolkning med möjligheter till jakt. Med hänsyn till den ringa förekomsten av lantarbetare torde motionärernas avsikt i dessa trakter närmast vara att tillgodose industriarbetarbefolkningens intressen. Den större norrlandsindustrien är som bekant lokaliserad till kusten och då bolagets skogsmarksareal till huvudsaklig del är förlagd på avsevärda avstånd från densamma, kan bolagets skogsmark redan ur denna synpunkt endast till en mindre del tagas i bruk för med motionen avsett ändamål. De små, ofta långa och smala skiften, som bolaget innehar i kustlandet, ligga insprängda bland mängder av likartade skiften, som i regel tillhöra den bofasta jordbruksbefolkningen. På allenast ett ställe ligger ett större komplex av bolagets skogsmark i närheten av befintliga industrier, nämligen vid Hörnefors sulfidfabrik i Hörnefors socken, Västerbottens län. Här har även bolaget utan avgift upplåtit jakträtt å vissa områden till anställda arbetare och tjänstemän.

Bolaget anser det vara av mycket stor betydelse att den befolkning, som har sitt arbete i fabriker och kontor, gives möjlighet till avkoppling från det dagliga enahanda arbetet genom vistelse i skog och mark. För dem som ha intresse för jakt och fiske innebär utövandet härav en rekreation, som är av stort värde. Det är därför ur såväl företagens som det allmännas synpunkt av intresse att möjligheter givas de anställda att utöva jakt i den mån detta är möjligt. Man måste emellertid här betänka, att jakt icke enbart består av ett utskjutande av det vilda utan även består i en viltvård, som tar sig uttryck i olika åtgärder för ökande av viltstammen. Ett ensidigt upplåtande av jakt utan hänsynstagande till vad viltstammen på olika områden tål i beskattning kan icke vara önskvärt. Ej heller kan jakträtt upplåtas på alla små skiften av ofta kanske endast 50—100 meters bredd och några 100 meters längd utan att angränsande hemmansägares och smärre jordägarers rättigheter trädas för när. Icke heller kan jakt bli den avkoppling och förströelse, som motionärerna avse, om jaktmarkerna äro belägna långt borta från bosättningscentra, vilket i regel är fallet med bolagets skogsmarksinnehav. För att främja en god jaktvård och lämna de mindre fastighetsägarna på landsbygden möjlighet till jakt har bolaget sökt befrämja bildandet av jaktvårdsområden.

Bolagets strävanden i detta hänseende ha slagit väl ut. För närvarande har bolaget ställt skogsmark till förfogande för bildandet av 49 jaktvårdsområden. Bolagets andel i totalarealen utgöres för närvarande av cirka 102 000 hektar, motsvarande ungefär $\frac{1}{3}$ av denna. Därtill är under bildande 5 jaktvårdsområden, till vilka bolaget kommer att bidra med cirka 8 500 hektar. Som regel kommer denna mark jaktvårdsområdenas övriga medlemmar till godo utan inskränkningar, enär bolagets andelar i jakten utnyttjas endast i ringa omfattning.

Bolaget utarrenderar därjämte cirka 15 000 hektar till jaktvårdsföreningar eller jaktklubbar, ofta som ett första led i bildandet av jaktvårdsområden. Arrendena äro synnerligen låga.

Bolaget försäljer därjämte s. k. jaktkort till ett pris av 5 à 10 kronor per person och år för jakt på marker, som på grund av läge eller andra omständigheter icke för närvarande kunna disponeras för jaktvårdsområden.

Som ovan i förbigående nämnts utarrenderar bolaget till den jaktvårdsförening, som bildats av anställda arbetare och tjänstemän vid Hörnefors sulfittfabrik, avgiftsfritt ett område om 10 860 hektar, beläget i omedelbar anslutning till bolagets fabrik i Hörnefors. Likaså disponerar Domsjö Jaktvårdsförening — ävenledes bildad av arbetare och tjänstemän — de bolagets skiften, som äro belägna i anslutning till bolagets industrier i trakten av Örnsköldsvik.

Med stöd av det ovan sagda finner bolaget, att motionärernas avsikt främjats så långt omständigheterna medgivit, även om naturligen industriarbetarebefolkningen icke har kunnat tillgodoses på samma sätt som landsbygdens befolkning. Sannolikt torde det ej heller bli möjligt att genom den lagändring, som motionärerna äsyfta, kunna nå det mål de uppsatt, närmast beroende på befintliga bosättningscentras belägenhet i förhållande till skogsmarken i varje fall i Norrland.

Då av det ovan sagda torde framgå, att man inom ramen för nu gällande lagstiftning kan giva även icke markägare tillfälle till jakt genom bildande av jaktklubbar eller genom försäljande av jaktkort till lågt pris, få vi hemställa att jägareförbundet i sitt yttrande ville uttala, att skäl till ändring av gällande jaktlagstiftning på grund av i motionen angivna synpunkter icke synas föreligga.

Såsom erinrats av motionärerna hade föregående års riksdag att fatta ståndpunkt till en motion med samma hemställan som den nu förevarande. Jordbruksutskottet till vilket nämnda motion hänvisades anförde i utlåtande nr 42 bland annat, att motionärernas förslag till revision av gällande jaktlagstiftning, som till sina huvuddrag ginge ut på att jordägares jakträtt skulle avskaffas, syntes ägnat att ingiva allvarliga betänkligheter. Såvitt utskottet kunde finna skulle ett borttagande av nämnda rätt icke, såsom motionärerna syntes anse, medföra en förbättring av viltvården. Fastmera torde — om jakträtten bleve fri för envar — detta komma att medföra att, därest icke synnerligen restriktiva regler för jaktutövningen utfärdades, villebrådsbeståndet i ett land med sådan struktur som vårt skulle bliva utsatt för en synnerligen kraftig decimering. Utskottet hemställde följaktligen att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, vilket också blev riksdagens beslut.

I motiveringen till yrkandena i den förevarande motionen anföres bland annat, att i stället för ett slopande av 2 § jaktlagen som stadgar att jakträtt, där ej annorledes föreskrives i lagen, tillkommer en var jordägare å honom tillhörigt område, varom förslag framlades i den vid föregående års riksdag väckta motionen, borde övervägas, huruvida icke till förmån för den jakt- och viltvårdsintresserade landsortsbefolkningen, som icke ägde tillgång till egna jaktmarker, samt eventuellt även andra »marklösa» jägare vissa inskränkningar kunde göras i de större jordägarnas rätt till jakt på av dem disponerade områden.

Utskottet.

Beträffande den jaktliga administrationen anse motionärerna, att densamma helt borde åvila statliga organ, i första hand länsstyrelserna. Landet borde, om ortsbefolkningen det påkallade, indelas i jaktområden, vilka skulle stå under kontroll av länsstyrelserna och vid desamma anställda jaktvårdskonsulenter.

Även i vad gäller jaktstadgan ha vissa förslag till ändringar framlagts.

Vad först beträffar frågan om på vilket sätt även personer utan jaktmarker skulle kunna få tillfälle att i större utsträckning komma i åtnjutande av den avspänning och avkoppling från det dagliga arbetet, som jakten synes utgöra för därav intresserade, får utskottet uttala, att, ehuru det torde kunna ifrågasättas om för en dylik rekreation i skog och mark det i och för sig är nödvändigt att vederbörande även har möjlighet att medföra och göra bruk av skjutvapen, utskottet dock icke är främmande för de i motionen anförda synpunkterna. Då emellertid enligt vad som framgår av utredningen i ärendet vissa möjligheter i nu berörda hänseenden finnas redan inom ramen för gällande lagstiftning framför allt genom bildande av jaktvårdsområden och försäljning av jaktkort samt utskottet icke kan ange några riktlinjer, enligt vilka frågan med tillbörligt hänsynstagande till alla därav intresserade kan lösas på ett bättre sätt än den för närvarande är, vill utskottet ifrågasätta, huruvida en utredning i ämnet kommer att kunna ge några positiva resultat.

Vad härefter angår jaktadministrationen förutsätter ett överförande av de lokala uppgifterna på detta område på länsstyrelserna, att dessa få tillgång till jaktligt utbildade tjänstemän. Med hänsyn till de alltmera omfattande arbetsuppgifter, som under senare år lagts på länsstyrelserna, anser utskottet det i motionen framlagda förslaget i detta avseende föga lämpligt. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t numera förordnat en särskild granskningsman för att övervaka Svenska jägareförbundets verksamhet. Härigenom synes vara sörgt för att av förbundet handhavda medel användas på lämpligt sätt.

Vad slutligen beträffar jaktstadgan faller densamma inom Kungl. Maj:ts egen lagstiftning och kan följaktligen ändras utan något riksdagens beslut. Det lämpligaste torde därför vara, att motionärerna göra sina synpunkter i ämnet gällande hos Kungl. Maj:t. Framhållas må emellertid, att vad motionärerna uttalat i fråga om nedläggande av kalv vid s. k. licensjakt efter älg, såsom erinrats av Svenska jägareförbundet, torde bero på en missuppfattning av de gällande bestämmelserna.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 76 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 maj 1946.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se memorial nr 32.